Boekbespreking

Hans Nieuwenhuijsen

Smissen, J. van der, 2003. Revision der europäischen und türkischen Arten der Gattung *Evagetes* Lepeletier 1845 unter Berücksichtigung der Geäderabweichungen. Mit zweisprachigem Schlüssel zur Determination (Hymenoptera: Pompilidae). - Verhandlungen des Vereins für Naturwissenschaftliche Heimatforschung zu Hamburg e.V. Band 42.
(Te bestellen bij Zoologisches Institut der Universität. Martin-Luther-King-Platz 3. D-20146 Hamburg. Kosten: 12 euro, inclusief verzendkosten. Email: vfnhzh@entomologie.de)

Sommige spinnendodergenera omvatten soorten die morfologisch nauwelijks van elkaar verschillen. Dat geldt met name voor *Priocnemis*, *Arachnospila* en *Evagetes*. Je moet een scherp en nauwgezet waarnemer zijn om de verschillen te ontdekken. Zo iemand is Jane van der Smissen. Zij heeft, voortbouwend op het werk van Haupt, Wolf, Oehlke en Wahis, de Europese *Priocnemis*- en *Arachnospila*-soorten intensief bestudeerd. Daarbij kwamen nieuwe kenmerken aan het licht, die het mogelijk maken de soorten goed op naam te brengen.
Deze keer heeft ze het genus *Evagetes* aan een uitgebreid taxonomisch onderzoek onderworpen. Het genus komt in bijna alle werelddelen voor, behalve in Australië. In Midden-Europa komen twaalf soorten voor; acht daarvan in Nederland. Het zijn broedparasieten. De wijfjes graven een gang naar de cel van een andere soort, verwijderen het ei van de gastheer en leggen er zelf één op de verlamde spin. Daarna sluiten zij de gang. In Europa dienen vooral *Anoplius*- en *Arachnospila*-soorten als gastheer.
De belangrijkste doelen van het onderzoek van Van der Smissen waren het opstellen van een determinatietabel voor Europese en Turkse soorten op grond van betrouwbare kenmerken en het vaststellen van de juiste soortnamen. Ze hoopt met haar resultaten het onderzoek naar de biologie van deze interessante wespen te stimuleren. Om haar doelen te bereiken heeft ze ongeveer 7000 exemplaren uit diverse collecties bestudeerd, vooral om na te gaan welke kenmerken bruikbaar zijn voor het determineren. Daartoe maakt ze onderscheid tussen kenmerken, die onafhankelijk zijn van de lichaamsgrootte zoals de relatie tussen propodeum en postmetanotum, de lengte van de kamdoorns en de beharing. En ze onderscheidt kenmerken die afhankelijk van de grootte zijn, zoals de vorm van het propodeum en de rand van het pronotum. Alleen een combinatie van kenmerken uit beide groepen kan tot een juiste determinatie leiden. Opvallend is dat de vleugeladering als determinatiekenmerk ontbreekt. Al in eerdere publicaties meldt zij dat deze adering zeer variabel is en slechts bij een paar soorten

kan worden gebruikt. Een behartenswaardige opmerking is dat het soms door een uitzonderlijke combinatie van eigenschappen niet mogelijk is een exemplaar een naam te geven.
Het resultaat van haar onderzoek is neergelegd in deze 250 pagina's grote revisie. Van der Smissen onderscheidt in Europa en Turkije 19 *Evagetes*-soorten , waaronder vier mediterrane soorten, die nieuw voor de wetenschap zijn. De soorten heeft ze opgenomen in een Engelstalige en een Duitstalige tabel. De beschrijving van de soort bestaat uit een chronologische lijst van synoniemen, een diagnose (met daarin vaak een vergelijking tussen de beschreven soort en een erop gelijkende soort), een minutieuze beschrijving van mannetje en vrouwtje, ondersteund door heldere lijntekeningen van de auteur zelf, gegevens over de biologie van de soort (gastheer/parasitoid relatie, habitat, e.d.) en de geografische verspreiding in woord en verspreidingskaart.
In de kantlijn zijn nog enkele vragen te plaatsen. Moet 'thorax' niet 'mesosoma'zijn? Is de naamgeving van de onderdelen van de manlijke geslachtsorganen niet verouderd? Is het niet beter te spreken van een gastheer-(broed)parasiet relatie in plaats van een gastheer-parasitoid relatie? Waarom zijn er geen tekeningen opgenomen in de tabel (dat zou een hoop bladerwerk schelen)?
De conclusie is dat Jane van der Smissen met deze revisie een standaardwerk heeft geschreven over de Europese en Turkse vertegenwoordigers van het genus *Evagetes*.